

ART BOX | Ab

Borivoje Adašević | PIETÀ

Borivoje Adašević
PIETÀ

Izdavač | Kreativno-edukativni centar Art Box

Petrovaradin – Novi Sad

<http://artboxportal.com/izdavastvo>

Za izdavača | Dragan Vojvodić

Korektura | Sandra Urban

Slika na naslovnoj strani i dizajn korica | Dragan Vojvodić

Kompjuterski slog | Art Box

Štampa | Artprint media DOO Novi Sad

Tiraž | 500

ISBN 978-86-81808-05-4

Novi Sad | 2024

CIP - Каталогизacija у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.163.41-82

АДАШЕВИЋ, Боривоје, 1974-2019

Pietà / Borivoje Adašević ; priredila Sandra Urban. - Novi Sad
: Kreativno-edukativni centar Art box, 2024 (Novi Sad : Artprint
media). - 274 str. ; 21 cm

Tiraž 500. - O autoru: str. 273-274.

ISBN 978-86-81808-05-4

COBISS.SR-ID 155279881

Borivoje Adašević
PIETÀ

Priredila
Sandra Urban

ART BOX | Ab

Svaki početak je kao otvaranje vrata ispred hiljadu odaja.

Borivoje Adašević

I

A

ŽAMOR NA PLOČNIKU

I

Išao sam upaljenom ulicom grada, i na moje zaprepaštenje sve je vrvelo od ljudi. Želeo sam samo jedno: da prođe još jedan dan i da se oslobodim tih sumornih sećanja koja su me već danima progonila. Marija je već odavno za mene bila samo puka prošlost, a osim toga od onog poslednjeg trenutka, od poslednjih reči izgovorenih na peronu železničke stanice, nije ostalo ni traga i već je od onda nisam ni video. Zašao sam u prvu kafanu iza ugla i naručio sebi jelo i piće. Lokal je bio upola prazan i to me je začudilo, jer su ulice bile prepune sveta. Jedan čovek je za šankom nešto vikao, a pošto je bio pijan, nisam se ni obazirao na njega. U prvi mah činilo mi se da recituje poeziju, ali posle videh da nešto nepovezano trabunja i pošto mi je kelner doneo naručeno, okrenuh se i ubrzo ga zaboravih. Uostalom, poznavao sam i sâm sebe u takvom stanju. Polako sam se prepustio jelu i topli zaglogaji kvašeni dobrim, crnim vinom lagano su se spuštali do želuca. Sve je bilo prošlo, ne mojom voljom raspršeno, i to me je saznanje peklo kao oganj. U glavi uvređenog čoveka saznanje da je obmanut, prevaren i odbačen kao stara poderana haljina u košaru za đubre koju će čistači odneti na gradsko smetlište, znalo je ponekad izazvati tako duga očajanja, da se prosto taj nesrećni čovek raspline i izgubi u tmini sopstvenog sećanja, ili čak od silnog očaja poremeti umom, i završivši u nekakvom sanatorijumu ili u nekakvoj sirotinjskoj bolnici za umno poremećene. No, nadao sam se da moj očaj neće tako dugo trajati i da ću uz malo više volje sve ubrzo zaboraviti i prežaliti. No, ipak po mom sećanju se još uvek vijala slika te devojkice, njene kose boje prezrelog žita, njenih očiju u nijansama bakra, i namah zagledan u čašu crnog vina zaključio sam da je još uvek volim...

Prvi sumrak je padao donoseći osveženje, a mase su se već lagano povlačile sa gradskih trgova i ulica ostavljajući iza sebe izgažene kutije prazničnih poklona, zgužvane i prazne paklice duvana, mrtve ptice, masne hartije i pikavce u neograničenom broju. Prenula me je vika za susednim stolom. Neka žena je vikala na sav glas, onom istom čoveku od koga sam mislio da je nekakav pesnik i neprekidno ga vukući za revere drala se na sav glas: „Svinjo, opet si pijan! Nikad ne dolaziš kući!...” Bilo mi je žao tog jadnog, shrvanog čoveka, zasigurno sam imao mnogo sličnosti s njim, ali i suviše sam bio zaokupljen svojim razmišljanjem i sopstvenim bolima da bih razmišljao o bilo kom no o sebi. Glava mi je već bila otežala od vina kada sam pozvao konobara. Platilo sam ne mali račun popijenog i ceh slučajno razbijene čaše. Sada je sve to bilo prošlost, ili mi se bar tako činilo. Izašao sam na ulicu na kojoj su sva svetla bila popaljena i tužnim korakom ostavljenog i napuštenog čoveka krenuo niz tminu. Želeo sam da odem kući i dobro se ispavam. Glava mi je bila teška od vina i udišući vlažni jesenji mrak cigareta mi je bila prijatna. U sebi sam proklinjao dan kada sam sreo Mariju i sve više, bolnije i jače sam se naprezao da zaboravim i nju i sve ove dane u patnjama i samoći. A, znao sam: voleo sam je i zbog toga je bilo tako teško zaboraviti, prežaliti i u nepovrat poslati sve one dane i noći u njenom prisustvu.

Sada su ostale samo slike rađene njenom rukom, nekoliko paleta za mešanje boja i retke fotografije slikane na letovanju... Ja sada čak i ne znam gde je ona, niti ko je ljubi, niti da l' me još uvek voli. A tako bih voleo znati...

U glavu su mi navirale slike našeg boravka na moru, planini, sećanja na uzavrele poljupce po gustišima barske luke, njenih ružičastih haljina i jarkocrvenih karmina čije sam otiske imao svuda po telu. Bože, ni sam ne znam koliko dana sam bio sa njom u onoj udžerici od blata na Kopaoniku. Nismo imali struje, pa smo čim bi noć pala

palili stearinske sveće a ona bi išla napolje da se pomokri. Često je govorila kako je opsedaju planine i njihovi pejzaži, a ja sam se smejaao paleći dve cigarete istovremeno, pijuci iz velikih čaša seljačku raki-ju i gledajući u vlažne odbleske stearinskih sveća. Ona bi uzdisala, vrlo malo pila pušeci halapljivo. Danas je sve to izgledalo pomalo čudno, detinjasto i nedoraslo. No, u glavi su se ređale slike tih dana i s metalnim ukusom samoće na usnama gubio sam se niz ulicu.

Na putu do svog malenog stana, na izlazu iz varoši sreo sam par starih prijatelja iz detinjstva i uz moje energično suprotstavljanje ipak sam morao poći sa njima na piće. Prijatelji su bili vrlo radoznali u pogledu mog lošeg izgleda a ja sam se branio svim silama govoreći kako sa zdravljem nisam baš najbolje i otuda mi ovakav izgled. No, sa zdravljem sam još uvek dobro stajao i to je bila jedina srećna okolnost u ovakvom trenutku. Bio sam jako umoran što od neprospavanih noći, što od neprekidnih tlapnji u prazno i s teškom mukom sam uspeo da se oslobodim pod izgovorima da rano ujutro imam doći lekaru na pregled te se moram valjano otrezniti i naspavati. Na brzinu ispijena čaša vina još više mi je otežala hod i ja se s teškom mukom domogoh ulice i poznata puta k domu.

Kući sam stigao prilično kasno, na brzinu se raspremio i istuširao i posle pokušaja da čitam ubrzo zaspao.

III

Probudila me je svetlost koja je probijala kroz iscepanu zavesu. Pogledao sam na sat. Bilo je već podne. Bio sam naspavan i jedino me je još malo glava bolela. Ustao sam, obukao se i otišao u kupatilo. Namah zagledan u ogledalo setih se da imam već dvadeset i jednu godinu i da je vreme započeti nov život. Valjalo je naći posao i umiven i izbrijan pođoh do obližnjeg kioska po novine i cigarete. Tamo

sretih poznanicu sa književnih večeri, ali kako nisam bio raspoložen za žensko društvo, ispričah se i požurih kući.

U sandučetu za poštu čekalo je pismo. Uđoh zaključavajući vrata za sobom, otvorih da pročitam pismo i posle prvih redaka skamenih se prepoznavši Marijin rukopis. Pisala je iz Londona. Pisala je o tome kako je sada potpuno srećna jer joj se ostvario san da organizuje malu izložbu sopstvenih slika, kako se nada da ja ovamo ne patim suviše zbog nje jer, sve je to prirodno i ljudski i kako je pronašla moju pesmu u nekom londonskom časopisu. Da je morala sve to da učini, da sam u poslednje vreme mnogo pio, da me ništa drugo nije zanimalo do bančenja po kafanama i kako je upoznala novog „prijatelja”. Dohvatih upaljač sa stola i još nepročitano pismo zapalih bacajući ga u pepeljaru. Pitao sam se otkud joj tolika snaga i smelost da napiše sve to?

Popodne sam proveo u krevetu čitajući oglase za posao. Sve vreme sam bio u krevetu, samo povremeno ustajući da skuvam kafu ili da natočim sebi piće koje sam uz cigaretu lagano ispijao.

Bio sam potpuno zdrav, mogao sam da radim kako bih plaćao kiriju i ostale troškove i ta misao mi je godila i odvlačila od pomisli na Mariju i njeno pismo. Ta devojka se opet vraćala u moj život ali ovaj put ne telesno već pismima, raznim slikama koje sam pronalazio po svom stanu, u snovima, sećanju... Kao da je želela da i dalje sve više patim zbog nje. A ja sam se trudio da što duže odagnam misli od svega toga i činilo mi se da sam je polako počinjao mrzeti.

Tog dana sam pio više no obično. I uopšte svih ovih dana otkada je Marija napustila kulise moga života pio sam mnogo više no običnih dana. Međutim, tome nisam pridavao poseban značaj, bio sam zdrav i sasvim dobro sam podnosio piće. Uostalom, smatrao sam da je to sasvim prirodno u ovakvim trenucima i da će s vremenom sve doći na svoje mesto. U pepeljari na stolu još su ležali ostaci njenoga pića, ali na to nisam obraćao pažnju.

Veče sam dočekaao u restoranu preko puta. Otkada me je Marija napustila skoro svako veče sam odlazio u taj restoran da se opustim i da se na trenutke predam zaboravu. Uopšte sav taj maleni restoran izgledao mi je kao jedan minijaturni raj zaborava, kao mesto u kome nisu dozvoljene misli na pređašnji život, skandale, na bivše devojke, žene, ljubavnice... Tu sam mogao da se opustim, da ne razmišljam i da na miru posmatram zbivanja oko sebe. Hrana je bila dobra, sa uživanjem sam gutao zalogaje obilato ih kvaseći vinom, lagano sam se prepuštao zaboravu i čini mi se posle dugog vremena prvi put na kratko uživao u životu.

Posle večere rešio sam da se vratim kući. Svratio sam do prijatelja, kupio par flaša vina, nekoliko paklica duvana i popeo se u stan. Sve je bilo na svom mestu, bio sam pomalo pijan, i šetajući po sobi otvarao sam bocu crnog vina. Na stolu u pepeljari su još uvek stajali ostaci njenog pisma, no bio sam zabrinut za druge stvari i nisam razmišljao o tom. Veče je bilo hladno i moradoh da se obučem. Čitao sam oglase za posao i uzalud sam pokušavao pronaći nešto za sebe. Bilo je tu pekara, kelnera, zubara, smečara, zidara i još mnoštvo poslova koje ne bih umeo ili ne bih mogao raditi. Ali potreba da zarađujem gonila me je da usiljeno čitam oglase i da uzaludno tražim nešto što bi mi odgovaralo i što bih mogao raditi. Međutim, nije bilo ničeg za mene i ja umorno odbacih novine.

Ponoć je ulazila tiho u moj stan, samo zvonjava starog sata na katedrali remetila je večernji sklad i tišinu. Muklo odbijanje sata prostiralo se kroz uzavrelu pomrčinu kao huka vozova kroz puste planine il' nepregledne ravnice i bespuća. Kao železnim sečivom probijeno moje srce se najedanput počelo trzati od suludih misli o samoći, vlažni ukus crnila polako je preplavljavao moje usne i na mahove uplovljavajući u novi dan kao slučajni prolaznik kroz moje snove, javila se misao o Mariji... Sećao sam se...

DOBRO DOŠLA OČIMA SVOJIM NA REDOVE OVE (Pisma Jasni iz JNA)

1.

Ave, Jasna!

Na njegovom licu se grče i promiču kristali, blistave, akvamarinske boje; čovek sedi u nekakvoj influentnoj prostoriji, leđima okrenut limenoj peći za ugalj (takođe akvamarinske boje), smičući s vremena na vreme brilijantski sjajan kaiš, sa ramena na kom se već opaža njegov pogubni, deprimantan uticaj. U oba reda, oko stola za kojim sedi, ređaju se redovi stolova, postavljeni na tankim, izlizanim nogarima. Prilikom udara u jedan takav začuje se zvuk sličan: udaru minijaturnog, srebrnog gonga o skelet triangla; pisku muzičke viljuške; zveketu kristalne, ortopedske cipele; seckanju leda u komadiće; škripi zubala o zubalo, *et cetera, et cetera...* U ruci mu je nalivpero, čovek piše pismo. A) Kome? B) Zašto? C) Kakav je sadržaj?

A) Jednoj, osamljenoj, snežnoj, kraljici, jednom, jedinom vlastitom čuvaru njegovih snova, njegove duše, jednom blesku, snoviđenju, zračku osamljene svetlosti, koja se probija kroz debeli, akvamarinski zid kristala, pokušavajući da ga probije, ophrva, razruši. Jednoj ženi-andělu-varci, jednoj blistavoj, božanskoj viziji, njegovoj utrobi, srži, limfi, njegovoj vlastitoj boljoj, sjajnijoj hemisferi (smeštenoj negde daleko, daleko na severozapadu...).

B) U njegovom mozgu se već danima: leže i koti, umnožava i klonira, raste i gasne, jedan ubogi, crvotočni parazit, velika i snažna aždaha, neman, koja guta i proždire njegovu misao, um, dušu, teleso, nutrinu. (Naime: u njegovoj duši se rodila sumnja u ženu izmaglicu, u anđela spasitelja, u ženu varku-fluid, u njegovu Euridiku, u vezu sa njom; a kako da joj objasni ljubav, zebnju, suze, kad ona, ta ista, Euridika-izmaglica, Marija-nepostojeća, Božanska žena-ikona, ta ista, vlastita, njegova nutrina ne vidi njegove noći, njegove oči...)

C) Na njegovom licu se grče i promiču kristali, blistavi, akvamarin-ske boje... (*et cetera, et cetera*)

* * *

I taman kada završava pismo, iznad glave mu puca zeleni kristalni zid, obara se i urušava limena akvamarinska peć, stolovi pucaju i prasak, zveket, zaglušuje zuku ortopedskih cipela, triangl muzičkih partitura, šum leda (... e. c. e. c.)

* * *

Čovek naslanja izmučenu lobanju na mramornu ploču stola (ili poda) i nestaje, nestaje, negde, u sivom prasku jutra na dalekom nebu, negde daleko, daleko na severozapadu sećanja, na severozapadu boljega.

* * *

P. S. Oči mi liju suze, gorke suze, gospodo...

Novi Sad
21. 9. 1993.
Adašević Borivoje

Gospodo!

Dan posle... Železna vrata, sa obe strane optočena žicom, otvaraju prolaz u akvamarinsku aleju, austrougarskih zgrada. Zeleno (ili već možda plavo) more širi se sa obe strane horizonta, stvarajući privid beskonačnosti prostora, a u stvari, tamo, negde u dubini, širi se crna, šafhauzenska¹ žica, teška i olovna... deprimirajuća...

* * *

Razmišljati o ljubavi ne znači ništa! Ljubav (u onom njenom, sirovom, frustrirajućem, malograđanskom značenju), strast, pohota, percepcija, koitus, naslada; sve su to sinonimi za ništavno, kurtoaško življenje, koje od početka, pa do kraja, ne вреди, mora se priznati, gotovo nimalo (bar za mene). Ljubav (u pravom, iskonskom značenju te reči) to je... emanacija boga. To je tkivo mojega vlastitog, ništavnog bića. To je direktan udarac u solarni pleksus, podbiće mojega vlastitog bića, krv moje utrobe, utroba moje krvi, to si ti... to si ti...

Kada se izneveri ta ljubav, kada se sva ta utroba izvapljuje na mermernoj ploči hirurškog stola, kada se prospe ta limfa, krv, urin, nastaje jedan metabolički proces, nastaje: umiranje. Kada se započne takav proces, kada se emanacija pretvori u kontraemanaciju, kada krv počne pretvarati sopstveno biće u ništavnu sluzavu masu, tada nastaje kratki period zaborava, *lucida intervala*, jedno vreme kada se počinje zaboravljati pređašnje, a da se pritom ne misli na buduće vreme kada se sirota ličinka oprašta od bogohvalnog sveta... Zauvek...

¹ šafhauzenska – od Šafhauzen (Schaffhausen) = grad u Švajcarskoj; šafhauzen = marka sata kompanije IWC Schaffhausen (osn. 1868), proizvođača preciznih i kvalitetnih časovnika, vrhunske izrade – ovde metaforično označava preciznost i kvalitet (ogradne žice).

P. S. Imam jednu malu prednost: Dunav plovi zadnjim vozom za Beograd (po redu vožnje)... Čuvaj mi se, Različku, Petunijo, Anđele moj!

Euridiko, sliko!

Znaš ti dobro...

23. 9. '93.
Novi Sad